

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Dandserinden

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Dandserinden", i Paludan-Müller, Fr.: *Dandserinden*, udg. af Berit Ziegler, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 152. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm04-shoot-idm140348531512992/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Dandserinden

- 143 *Metier*: fr., håndværk, fag, næringsvej.
- 144 *Sit Vaaben bæres han paa venstre Haanden*: sabler o.lign. bæres ved venstre hofte, for at man hurtigere kan få fat på våbnet. – *lens*: tom, blottet. – *jus natura*: lat., naturen. Retslære, der hviler på forestillingen om en oprindelig, rationel ret grundet på menneskets medfødte natur og naturens orden. – *Folket*: retsregler for samkvæmmet mellem de forskellige stater. – *egenen*: tilbøjelig.
- 145 *den bøde Vei*: den vej, der fører til fortællelsen, Mattæus 7.13.
- 146 *Dyrendal*: spøgende betegnelse for et (stort) sværd. Navn på sværdet, der tilhørte Roland, den berømte ridder ved Karl den Stores hof og hovedpersonen i det oldfranske heltepos *La Chanson de Roland* (se også note 25). – *husars*: optræde ugenert: som en husar.
- 147 *Parenthesis (audatur)*: lat., parentesen slutes. – *Apollo's Bue*: i græsk mytologi gud for visdom, videnskab, sang, musik, dans, digtning og krig. Som krigsgud er hans våben bue og pil, der bringer død og forderv.
- 149 *Fine*: kort for Josefine.
- 150 *Venus*: i romersk mytologi gudinde for kærlighed. Indbegrebet af al kvindelig skønhed. – *Aurora*: i romersk mytologi morgens gudinde. Også betegnelse for morgenrøde (245.4). – *ora*: lat., (egl. bydeform af udsagnsordet *oro*: bed) bøn. – *sine mori*: lat., uførtøvet.
- 151 *maurig*: bedrovet.
- 155 *Gjækken*: løsluppen morskab. – *maus*: dårlig, umoralsk.
- 160 *Forteplano*: klaver. – *Sonat*: musikstykke i 3-4 dele med forskellige stemninger.
- 161 *Rosini*: Gioacchino Antonio Rossini (1792-1868) Italiensk komponist, der bla. kendes for *Barberen i Sevilla* fra 1816 (Kbh. 1822). Skrev desuden kammermusik, klaverstykker og sange. Rossini er i 1834-udgaven ændret til (Carl Maria von) Weber.
- 162 *sølle*: sølle. – *Romance*: (egl. fortælling eller digt på det romanske folkesprog) lyrisk-episk digt.
- 170 *Cavalier's sonnet*: ital., riddet, ven og ledsager af en (fornem) gift dame.
- 173 *Køkkensidel*: menukort. – *Sikkevand*: nedsættende om limonade.
- 175 *Hendes Nær, som Himmelbuen væner*: Dione er også navnet på en måne, der ikke kan ses med det blotte øje, om planeten Saturn. Antagelig en forveksling med Venus (note 126).
- 188 *Boreas*: i græsk mytologi nordvinden og dennes gud, Zephyr's modsætning (note 256).
- 190 *Milfj*: godt 7,5 km.
- 192 *Goethes Faust*: Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832) Tysk digter med stor betydning for tysk og dansk romantik. Et af hans mest berømte værker er det dramatiske digt *Faust* fra 1808-32 (da. 1847); et fragment var udgivet 1790. – *Shakespeares Hamlet*: William Shakespeare (1564-1616) skrev ca 1601 *The Tragicall Historie of Hamlet, Prince of Denmark* (da. 1777). Shakespeares værker oplevede en fornyet interesse i romantikken. – *Byrons Manfred, Cain og Corsar*: George Gordon Lord

- Byron (1788-1824). Engelsk digter, hvis person og værker er europæisk berømte. Bedst kendt er *Don Juan* fra 1819-24 (da. 1882-1902; note 333), som *Dandserinden* minder om. *Manfred*: dramatisk digt fra 1827 (da. 1820). *Cain*: tragedie fra 1821-22. *Cenci*: poetisk fortælling fra 1814 (da. 1855). – *Schiller*: Johann Christoph Friedrich von Schiller (1759-1805). Tysk digter, der sammen med Goethe fik stor indflydelse på romantikken. Kendt bl.a. for det politisk engagerede sørgespil *Røverne* fra 1781 (da. 1801) og den berømte afhandling *Om naïv og sentimental Digtning* fra 1795-96 (da. 1952). – *Oehlenschläger's rige Ungdomsværker*: Adam Gottlob Oehlenschläger (1779-1850), hvis ungdomsværker fra *Digte 1803* til *Helge* (1814) betragtes som epokegørende, mens manddoms-aldersdomsdigtningen kritiseres.
- 193 *Physici*: naturvidenskabsmænd. – *Swift*: Jonathan Swift (1667-1745). Engelsk satiriker og præst, hvis *A Tale of a Tub* fra 1704, hvori han spotter forskellige kirkelige retninger, bragte ham i unåde og spolerede hans gejstlige karriere. Swifts verdensberømmelse hviler især på hans fantastiske roman *Gullivers Rejse* fra 1726 (da. 1768). – *Herofers*: gr., helt halvgud.
- 194 *halvsjette Alen*: godt 3,45 meter. Halvsjette: tallet $5\frac{1}{2}$. Alen: 0,6277 meter.
- 195 *Luna(s)*: i romersk mytologi gudinde for månen.
- 196 *Clat*: voksen, ung kvinde. – *derpaa kommer Humlen*: det hvorpå det kommer an, det afgørende. Det var humlen, der satte smag til ølet.
- 202 *eng*: besværlig.
- 203 *Eau de vie* f. . . *Salt og Peberrod*: brændevin. Når personer var besvinede eller skændede, mente man at kunne vække dem ved at dyppe eau de vie i øjet samt lægge salt eller peberrod på huden, hvorved der frembringes en heftig brænden.
- 209 *Saunde*: brøddøj brugt som hævemiddel. Her brugt som lægemiddel, dels til at lægge under fødderne mod feber, hovedpine eller tandpine, dels brugt som plaster for at stoppe blod eller lukke sår. – *dygtige*: stærke. – *Scientia*: lat., videnskab. – *Potentia*: lat., tålmodighed.
- 210 *Gummolie*: hm til at holde surdejsplattet fast med. – *Basilicumolje*: basilikum blev anvendt som modgift mod alle arter af forgiftning, da det er desinficerende og smertestillende. – *Practus*: gr., professionel; en, der udøver en videnskab, eller en øvet, erfaren mand.
- 213 *(Sengers) Brat*: pude.
- 219 *Tvedrag*: uenighed, skænderi.
- 220 *forytters*: glemme.
- 223 *Kammerherrens's Nigle*: betegnelse for en kongen nærtstående hoffunktionær, der bar uniform med en guldnagle på høje kjoleskød.
- 224 *Kongebrev*: vielsebrev. Kongens bevilling til at indgå ægteskab uden forudgående kirkelig lysning eller til at holde bryllup hjemme.
- 226 *treåve Tusind*: mange penge i 1800-tallet. Til sammenligning tjente en faglært håndværker omkring 250 rbd/år, mens kun få mennesker i